

Orgelkunst

Nieuwsbrief

Het levendig houden van de belangstelling voor de orgelcultuur vraagt om een veelzijdige aanpak, waarbij zowel het behoud van tradities als vernieuwing vooropstaan. De uitgave van het tijdschrift *Orgelkunst* speelt hierin voor Vlaanderen een belangrijke rol.

Het orgelerfgoed in de toekomst in de belangstelling houden, impliceert dat we onze passie ruim delen met de jongere generatie. Daarom biedt *Orgelkunst* vanaf 2025 alle Belgische jongeren tot en met 26 jaar de mogelijkheid om tegen een fors gereduceerd tarief (€25 i.p.v. €40) een abonnement te nemen.

Ook andere belangstellenden, zowel binnen als buiten onze landsgrenzen, kunnen kennismaken met ons orgelblad. Voor slechts €10 ontvangen zij een **proefabonnement** bestaande uit twee nummers. Info? Klik [hier](#)

Daarnaast bestaat de mogelijkheid om een gratis **proefnummer** aan te vragen. Info? Klik [hier](#).

Ten slotte hebben we goed nieuws voor onze **abonnees**. We behouden de tarieven in 2025, ondanks de gestegen kosten.

Alle verdere informatie is [hier](#) te vinden.

Op de voorpagina van het komende decembernummer prijkt het orgel van West-Cappel, het best bewaarde Vlaamse 17de-eeuwse orgel uit de Westhoek (de grensstreek tussen West-Vlaanderen en Noord-Frankrijk). Dat orgel is één van de vijf instrumenten uit deze regio die te horen zijn op de **dubbel-cd** die als bijlage bij het tijdschrift wordt gevoegd.

De andere instrumenten, vervaardigd door Vlaamse orgelmakers, bevinden zich in Nielleslès-Ardres, Looberghe, Millam en Haringe. Deze cd-box zal ook in Frankrijk worden verspreid. Daarom staan alle toelichtingen bij de opnames in een bijgevoegd tweetalig tekstboekje (Nederlands-Frans).

In het **decembernummer** vindt u een verslag van de restauraties van het Le Picard-orgel in Boorseem en het Fr. Loncke-orgel in Veurne. Daarnaast komt het voormalige Forceville-orgel in Loenhout aan bod, evenals een schilderij in het museum van Bailleul (Frankrijk), waarop het teloorgegangene Van Peteghem-orgel van de Sint-Romboutskathedraal in Mechelen staat afgebeeld.

Verder is in onze reeks over ontwikkelingen in het restauratiebeleid Nederland deze keer aan de beurt.

Recent is de wereldvermaarde orgelmaker Jürgen Ahrend overleden. Hij heeft zijn stempel heeft gedrukt op vele restauraties van Noord-Duitse en Nederlandse orgels. Daarnaast bouwde hij ook talrijke nieuwe orgels in deze historiserende stijl.

In de afgelopen periode hebben we ook afscheid moeten nemen van Bernard Huys, medeoprichter en ondervoorzitter van onze vereniging tot 2004; van organist en producer Joz Swinnen, die op Radio 3 (nu Radio Klara) jarenlang een wekelijks orgelprogramma samenstelde; van Rob De Waele, die ruim 53 jaar organist was in Tervuren, en van orgelmaker Rudi Jacques.

Met de gebruikelijke rubrieken besluiten we dit nummer.

Orgelinventaris West-Vlaanderen

Toen de Vlaamse Overheid in 1986 het *deel IVa* van de orgelinventaris (*West-Vlaanderen, arrondissementen Brugge & Oostende*) nog uitgaf in boekvorm, werd het stilaan duidelijk dat de toekomst zou liggen in het digitaal uitgeven van dergelijke informatie: het digitale tijdperk was aangebroken. Een reden te meer was het feit dat het opkomende internet de mogelijkheid bood om online en vlot al deze informatie voluit raadpleegbaar te maken.

Na de orgelprospectie in noordelijk West-Vlaanderen werden regio's van zowel de provincie Antwerpen – om wat geografische spreiding te bekomen – als van zuidelijk West-Vlaanderen bezocht. De resultaten werden vanaf 1990 digitaal verwerkt, maar pas na de oprichting van het VIOE (*Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed*) in 2004 kwamen informatici beschikbaar om een uitgebreide online erfgoeddatabase op te zetten, in samenwerking met medewerkers van Monumentenzorg voor het inhoudelijke en wetenschappelijke aspect (bijvoorbeeld de inventarisatie-rapporten van gebouwen). Dit hield ook het digitaliseren en actualiseren in van de enorme hoeveelheid beschrijvingen die de afgelopen 35 jaar in boekvorm waren verschenen.

Sommige vakspecialisten binnen monumentenzorg (zoals op het gebied van orgels, tuinen & parken, archeologie ...) kregen een eigen vakafdeling in de database toegewezen. 'Bezoekers' die geïnteresseerd waren in orgels hoefden daardoor geen zoektocht te starten binnen de enorme hoeveelheid 'erfgoed-objecten' (i.o. kerkgebouwen) om de gewenste informatie te vinden. De zoekfuncties zijn overigens pas sinds een viertal jaar echt efficiënt geworden.

In de deeldatabase voor orgels werden in 2010/11 de orgelfiches van de 'Westhoek' (de arrondissementen Diksmuide, Ieper en Veurne) redactioneel afgerond en online geplaatst. In 2012/13 volgden de arrondissementen Roeselare en Tielt. Toen Patrick Roose, die instond voor de redactie van de orgelrapporten, in april 2013 met pensioen ging, was het laatste West-Vlaamse arrondissement, nl. Kortrijk nog maar deels afgewerkt. Aangezien er geen opvolger-orgeldeskundige werd aangeworven, bleef de provincie West-Vlaanderen dus gedeeltelijk onvoltooid.

[PS: de kwantitatieve indeling in arrondissementen diende oorspronkelijk om tot hanteerbare gehelen te komen; voor een digitale database heeft die administratieve omschrijving echter nog weinig nut, aangezien hierin enkel op plaatsnaam (i.e. gemeente + eventueel kerk) zal gezocht worden om een gewenst orgel te vinden.]

De digitale orgelrapporten die op de aparte OE-database (sectie orgels) raadpleegbaar waren, omvatten een webpagina met algemene gegevens (locatie, bescherming, kadastraal etc.) gelinkt aan de gebouwendatabase, en een synthesenota over het betreffende orgel. De belangrijkste functionaliteit

was dat het volledige inventarisatie-rapport (met technische gegevens, archivalia *in extenso*, bibliografie, afbeeldingen) als pdf-document beschikbaar was, zodat de gebruiker in feite zijn eigen 'inventarisboek' kon samenstellen.

Echter, rond 2016 zijn deze orgelpagina's (inclusief pdf's) offline gehaald en dus niet langer raadpleegbaar, naar verluidt vanwege een herstructurering van de databank. Ook andere overwegingen speelden een rol. Zo vonden enkele 'beleidsverantwoordelijken' het nutteloos dat er aparte deeldatabases bestonden (zoals die voor orgels). Sporadisch werd zelfs schamper gesproken over 'baronieën': men meende dat beter alles geïntegreerd zou worden in de één alomvattende database. De specifieke aard van een orgel werd vaak onvoldoende erkend: inventarisatie-rapporten over orgels werden als onevenredig omvangrijk beschouwd in vergelijking met bijvoorbeeld een fiche over een gebouw (bij deze laatste objecten is overigens geen pdf bijgevoegd).

De huidige situatie (2024) binnen de OE-database is als volgt: de synthesenota die voor elk orgel is opgesteld (de openingpagina) is nu ingevoegd in de inventarisfiche van het betreffende kerkgebouw. Het volledige rapport (pdf) is echter niet meer beschikbaar.

In het licht hiervan vond de redactie van *Orgelkunst* het zinvol om alle orgelinventarisatie-rapporten in pdf-vorm op de Orgelkunst-website ([Bibliotheek](#)) te plaatsen en ze zo opnieuw voor iedereen toegankelijk te maken. Een bijkomende kans is dat de oorspronkelijke auteur van deze rapporten, Patrick Roose, een aantal zaken heeft geactualiseerd en, als belangrijke toevoeging, het ontbrekende deel van het arrondissement Kortrijk heeft afgerond en toegevoegd, wat neerkomt op een vijftigtal rapporten.

Gijverinkhove, Sint-Petruskerk,
Jean-Joseph Van der Haeghen-orgel (1774-1775).
Foto Luk Bastiaens

Een orgelopleiding in Nederland

Op initiatief van de *Vereniging Orgelbouwers Nederland* [VON] is dit najaar een nieuwe opleiding tot orgelmaker gestart.

Medewerkers en cursisten van diverse Nederlandse orgelmakerijen reisden voor de eerste cursusdag af naar Ittervoort bij *Verschuieren Orgelbouw*. De initiatiefnemers konden medewerkers begroeten van diverse orgelbouwbedrijven van onder andere *Orgelmakerij Reil*, *Flentrop Orgelbouw*, *Elbertse & van Vulpen* en *Verschuieren Orgelbouw*.

De opleiding omvat een aantal modules waarin de diverse facetten en invalshoeken van de orgelbouw worden belicht. Elke module is samengesteld uit een orgelbouwtechnisch deel en een deel over achtergronden, geschiedenis en regelgeving. De orgelbouwtechnische cursussen worden door VON-leden verzorgd. Voor de theoretische cursussen zijn externe deskundigen benaderd. Alle deelnemers bezoeken de door de VON georganiseerde cursusdagen die – naargelang het onderwerp en de module – steeds op een andere locatie plaatsvinden.

Het hernieuwd opstarten van de opleiding is een mooie opstap om dit bijzondere ambacht opnieuw onder de aandacht te brengen.

Module 1

Windladen (1^a)

evolutie, techniek, typologie, uitleggen van de windlade (3 cursusdagen)

Restauratie (1b)

restauratiefilosofie (alg.), ontwikkelingen, uitgangspunten, documenteren, monumentenbeleid orgels, URL, restauratiefilosofie (3 cursusdagen, incl. excursie)

Module 2

Mechaniek (2^a)

mechaniek, tractuursystemen en claviatuur (3 cursusdagen, incl. excursie)

Orgelbouw (2b)

geschiedenis en ontwikkeling van de orgelbouw, orgeltypes (3 cursusdagen, incl. excursie)

Module 3

Windvoorziening (3^a)

historische ontwikkeling, typologie, samenhang en techniek windsysteem (3 cursusdagen incl. excursie)

Veiligheid en regelgeving (3b)

veiligheid, arbo, regelgeving (2 cursusdagen)

Module 4

Pijpwerk (4^a)

pijpwerk, typologie, orgelmetaal, mensuren, intonatie en stemmingen (3 cursusdagen)

Materiaalkennis (4b)

hout, leer, metaal, lijmsorten, oppervlaktebehandelingen (2 cursusdagen, incl. excursie).

Concertagenda

NOVEMBER

za	02	15:00	Hasselt	Sint-Quintinskathedraal	Isabella Bikkembergs
zo	03	16:00	Kontich	Sint-Martinuskerk	David Cassan
		16:00	Hoboken (Antwerpen)	O.L.V.-Geboortekerk	Katrien Mannaert
vr	08	19:15	Sint-Pieters-Woluwe	O.L.V.-van-Vogelzangkerk	Zuzana Ferjencikova
za	09	12:00	Sint-Truiden	collegiale O.L.V.-kerk	Luk Bastiaens
		20:00	Roeselare	Sint-Michielskerk	Eric Hallein
		20:00	Tessenderlo	Sint-Martinuskerk	Denis Roosen
zo	10	15:00	Meerbeke	Sint-Berlindiskerk	Katrien Mannaert
		15:30	Brussel	Sint-Niklaaskerk	Kristiaan Seynhave
ma	11	15:00	Veurne	Sint-Niklaaskerk	Jan Vermeire [inspeling]
do	14	20:00	Namen	Saint-Loupkerk	Benoît Mernier
zo	17	14:30	Neerpelt	Sint-Niklaaskerk,	Annelies Focquaert

DECEMBER

zo	01	16:00	Tongeren	O.L.V.-basiliek	Luc Ponet
do	05	11:30	Sint-Niklaas	Sint-Nicolaaskerk	Hera Wyckers
za	07	15:00	Hasselt	Sint-Quintinskathedraal	Johan Hermans
zo	15	14:30	Denderleeuw	pastorie Denderleeuw-Dorp	Frederik Van Rampelberg
di	24	16:00	Tongeren	O.L.V.-basiliek	Luc Ponet
do	26	20:00	Brugge	H.-Bloedbasiliek	Eric Hallein
di	31	16:00	Tongeren	O.L.V.-basiliek	Luc Ponet

 Wenst u in de toekomst de door u georganiseerde concerten in Vlaanderen in deze nieuwsbrief en in ons tijdschrift op te nemen?

Voer de nodige gegevens online in via dit [formulier](#).

 Alle mededelingen over orgelevenementen in Vlaanderen en daarbuiten zijn welkom

bij voorkeur in een Word-document via mail@orgelkunst.be

Colofon

Deze digitale nieuwsbrief is een uitgave van

Orgelkunst vzw, Overhemstraat 28 A, 3320 Hoegaarden – mail@orgelkunst.be

Verantwoordelijke uitgever: stijn.hanssens@orgelkunst.be

Redactie: luk.bastiaens@orgelkunst.be

De vereniging kan niet aansprakelijk worden gesteld voor mogelijke foutieve inhoud die door derden aangeleverd of elders gepubliceerd is.